

С.А. Семенченко – здобувач кафедри фінансового права
Національного університету державної податкової служби України;
науковий керівник – канд. юрид. наук, доц. кафедри фінансового права
Національної юридичної академії України ім. Ярослава Мудрого **Г.В. Россіхіна**

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПОДАТКОВИХ ДОХОДІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УКРАЇНІ

Проблема виконання місцевих бюджетів в Україні за доходами є вельми актуальною, адже за рахунок доходів цих бюджетів здійснюється фінансове забезпечення виконання функцій місцевими органами влади та органами місцевого самоврядування. Для створення ефективної місцевої податкової системи необхідно визначити принцип забезпечення доходів місцевих бюджетів: за рахунок самостійних місцевих податків або за рахунок введення додаткових надбавок до загальнодержавних податків.

Економічна сутність місцевих бюджетів проявляється у формуванні грошових фондів, які є фінансовим забезпеченням діяльності місцевих рад, та використанні цих фондів на фінансування, утримання й розвиток соціальної інфраструктури, місцевого господарства тощо. Тобто місцеві бюджети – це фонди фінансових ресурсів, призначені для реалізації завдань і функцій, що покладаються на органи місцевого самоврядування. Як складова бюджетної системи держави і основа фінансової бази діяльності органів місцевого самоврядування місцеві бюджети забезпечують необхідними коштами фінансування економічного й соціального розвитку, що здійснюються органами влади й управління на відповідній території [5, с. 249].

Відповідно до ст. 2 Бюджетного кодексу України від 21 червня 2001 р. № 2542-III бюджетна система України є сукупністю державного бюджету та місцевих бюджетів, побудована з урахуванням економічних відносин, державного і адміністративно-територіального устроїв і врегульована нормами права. Структура бюджетної системи України включає державний та місцеві бюджети. Місцевими бюджетами визнаються бюджет Автономної Республіки Крим, обласні, районні бюджети, бюджети районів у містах та бюджети місцевого самоврядування. Бюджетами місцевого самоврядування є бюджети територіальних громад сіл, селищ, міст та їх об'єднань [2].

Оптимізація системи місцевих податків є важливим завданням на етапі підготовки Податкового кодексу України. Чинне податкове законодавство України не містить визначення місцевих податків і зборів. У ст. 15 Закону України “Про систему оподаткування” [4] визначено лише вичерпний перелік цих платежів. Відомий німецький дослідник муніципальних фінансів Х. Ціммерманн сформулював критерії визначення місцевих податків. Відповідно, місцевий податок – це податок, який (1) вводитьься місцевою владою; (2) має ставки, що встановлюються місцевою владою; (3) стягується місцевою владою; (4) зараховується до місцевого бюджету [6, с. 157].

Особливістю правового регулювання податкових надходжень місцевих бюджетів полягає в тому, що склад місцевих податків і зборів визначається Законом України “Про систему оподаткування”, Декретом Кабінету

Міністрів України “Про місцеві податки і збори” [2], тоді як Бюджетний кодекс України встановлює склад доходів місцевих бюджетів, розподіл податкових надходжень між різними бюджетами. Саме тому необхідно враховувати, що проблема забезпечення податкових доходів місцевих бюджетів потребує, насамперед, узгодження норм податкового та бюджетного законодавства.

Відповідно до ч. 1 ст. 64 Бюджетного кодексу України. До доходів, що закріплюються за бюджетами місцевого самоврядування та враховуються при визначенні обсягів міжбюджетних трансфертів, належать такі податки і збори (обов’язкові платежі):

- 1) податок з доходів фізичних осіб у частині, визначеній статтею 65 Бюджетного кодексу України;
- 2) державне мито в частині, що належить відповідним бюджетам;
- 3) плата за ліцензії на провадження певних видів господарської діяльності та сертифікати, що видаються виконавчими органами відповідних рад;
- 4) плата за державну реєстрацію суб’єктів підприємницької діяльності, що справляється виконавчими органами відповідних рад;
- 5) плата за торговий патент на здійснення деяких видів підприємницької діяльності (за винятком плати за придбання торгових патентів пунктами продажу нафтопродуктів (автозаправними станціями, заправними пунктами), що справляється виконавчими органами відповідних рад;
- 6) надходження адміністративних штрафів, що накладаються виконавчими органами відповідних рад або утвореними ними в установленому порядку адміністративними комісіями;
- 7) 50 % надходження адміністративних штрафів у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, що накладаються уповноваженими органами (посадовими особами);
- 8) єдиний податок для суб’єктів малого підприємництва у частині, що належить відповідним бюджетам.

Згідно зі ст. 63 Закону України “Про місцеве самоврядування в Україні” доходи місцевих бюджетів формуються за рахунок власних, визначених законом, джерел та закріплених у встановленому законом порядку загальнодержавних податків, заборів та інших обов’язкових платежів. Доходи зараховуються до місцевих бюджетів, відповідно до порядку, визначеному законами. У доходній частині місцевого бюджету окремо виділяються доходи, необхідні для виконання власних повноважень, і доходи, необхідні для забезпечення виконання делегованих законом повноважень органів виконавчої влади [3].

Література

1. Бюджетний кодекс України [Текст] від 21 червня 2001 р. № 2542-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 37–38. – Ст. 189.
2. Про місцеві податки і збори [Текст] : декрет Кабінету Міністрів України від 20 травня 1993 р. № 56-93 // ВВР України. – 1993. – № 30. – Ст. 336.
3. Про місцеве самоврядування в Україні [Текст] : Закон України від 21 травня 1997 р. № 280/97-ВР // ВВР України. – 1997. – № 16. – Ст. 119.

4. Про систему оподаткування [Текст] : Закон України від 25 червня 1997 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 24. – Ст. 170.
5. Павлюк, К. В. Бюджет і бюджетний процес в умовах транзитивної економіки України : [монографія] / К. В. Попов. – К. : НДФІ, 2006. – 584 с.
6. Циммерманн, Х. Муниципальные финансы [Текст] : [учебник] / Х. Циммерманн ; пер. с нем. – М. : Дело и Сервис, 2003. – 352 с.

Семенченко, С.А. Правове регулювання податкових доходів місцевих бюджетів в Україні [Текст] / С.А. Семенченко ; наук. кер. Г.В. Россіхіна // Права людини в умовах сучасного державотворення: теоретичні і практичні аспекти : збірник тез доповідей IV Міжнародної науково-практичної конференції студентів і молодих вчених (11-12 грудня 2009 р.). – Суми : УАБС НБУ, 2009. - С. 315-317.